

Bernal, 2 de juliol de 1995

Estimat amic,

ja veig que anava errat d'osques respecte a la troballa d'en Vellvé i t'he de confessar que poc m'imaginava que la cosa vingués d'una dona misteriosa. Crec que tens raó quan dius que en aquests casos caldria que el biògraf no tingués escrúpols i tirés al dret, però, per això, penso que hauria d'haver passat més temps de la mort del biografat. Hi ha el cas, per exemple, de les cartes d'en Joyce, on n'hi unes quantes que va adreçar a la seva dona i que són obertament obscenes, doncs no sols li diu que recorda les cardades, les llepades i les mamades que es feien, sinó que, mentre li escriu, es va masturbant; a pesar de tot, els hereus es veu que no van posar cap obstacle per evitar-ne la publicació. Però, és clar, quan es van publicar aquestes cartes, en Joyce ja tenia unes malves com una catedral. Consultat el bonsai de referència, em trobo encertat i il·lustratiu del que vols significar.

Comprendc la bronca que deus sentir quan ets víctima d'aquestes injustícies dels jurats dels premis. Per una altra causa, jo mateix he passat una enrabiada de campionat, ara fa pocs dies. Precisament el teu amic --va, no sé si és amic teu-- Lluís Bonada es veu que va anar a veure en Miquel Alzueta i li va dir que la meua traducció de *Middlemarch* semblava feta de la traducció castellana, i que pensava fer un article denunciant-ho com un plagi!! L'Alzueta va demanar a la Montse (Ruaix) que em truqués per dir-m'ho, amb la qual cosa posava en evidència que havia donat crèdit a l'opinió del «crític» del cas. Et pots imaginar com em vaig quedar! Que al cap de trenta anys de fer traduccions de tota mena, hakis de sortir a la palestra a

desmentir una bestiesa semblant! Justament feia un parell de mesos que havia escrit a en Paco Anton de Vicens Vives per dir-li que si no trobaven els originals anglesos d'un parell de relats policiacs, per a una antologia que els havia de traduir, no estava disposat a traduir-los del castellà, que eren les úniques versions que tenien! En un primer moment, vaig pensar que callaria i deixaria que en Bonada fes el que volgués. Però després vaig pensar que, en el cas que sortís l'article, la gent que em coneix segurament no en faria cas, sempre hi ha qui s'espassa tot el que li diuen al diari, i em feia molta ràbia que quedés una taca en la meva reputació, que fins i tot podria afectar la feina futura. De manera que vaig decidir d'escriure a Columna dient que, en principi, em feia responsable de la meva traducció; que, si sortia l'article, no pensava baixar a la palestra, perquè, d'altra banda, qualsevol persona amb una mica de seny ha de comprendre que dues traduccions a llengües tan semblants, com ho són la catalana i la castellana, com més fidels siguin a l'original, com més cenyides siguin, més s'assemblaran. I llavors li vaig posar l'exemple de la traducció de Carlos Manzano de *Tròpic de càncer*, feta no sé quants anys després de publicada la meva, on li demostrava que, seguint el mateix criteri que en Bonada, resultava que el traductor al castellà podia haver plagiat la meva, quan, en realitat, el que passava era que en Manzano havia tractat de cenyir-se tant a l'original, com ho havia fet jo mateix. Aquesta carta encara és l'hora que l'Alzueta o en Susanna m'hagin de contestar-la. Vaig saber per la Montserrat, però, que li havien enviat per fax la meva carta a en Bonada, i és possible que aquest, en veure que podia fer el ridícul, ho hagi deixat córrer, perquè la recensió que va sortir

a l'AVUI sobre aquesta novel·la la signa en Triadú. Què me'n dius?

Al costat d'això, en Paco Anton --és un valencià que a can Vicens Vives s'encarrega de les edicions--, com que li vaig comentar la jugada, em va respondre que a ell no li preocupava ni gens ni mica l'opinió d'en Bonada, i que creia que jo tampoc no m'hauria d'amoïnar perquè el meu prestigi «està per sobre d'alguna coincidència natural», per la proximitat de les llengües. Deia també que les meves traduccions a ells els agraden molt, «com ho confirmen tots els que les llegeixen (correctors, professors, etc.). En canvi, justament Columna està publicant traduccions dolentes o totalment neutres des del punt de vista literari (ja n'hi ha prou que s'entengui el contingut!). De fet, tot just han publicat una traducció de *L'illa del tresor*, que no ens ha interessat comprar en absolut. Estaré molt content que coneguin la nostra i que n'apreciïn la diferència», i això ho deia referint-se a la traducció que els estic fent en aquests moments d'aquesta obra. No cal dir que aquestes paraules em reconforten, oi més quan aquesta traducció me la van encarregar quan ja els havia explicat això d'en Bonada, dient-me que volien que la traducció que publicuessin de *L'illa del tresor* fos la millor de plaça.

Bé, t'he clavat un rotllo, però és que la indignació que vaig sentir encara no se m'ha esbravat. I és que la denúncia (per dir-ho així) és tan bèstia i mal intencionada, que resulta absurda, ja que, si jo hagués volgut «copiar» la traducció castellana, no hauria estat tan imbècil per fer-ho literalment, no trobes? Tampoc no sé si en un cas d'aquests podríem parlar de «plagi», perquè no seria la primera vegada que alguna obra hagi estat

traduïda del francès, per exemple, en comptes de l'original rus o anglès, al català o al castellà. Concretament, sé que *Un espia a la casa de l'amor*, de l'Anaïs Nin, publicada a Proa és traduïda del francès, ja que els noms propis hi figuren en aquesta llengua i no en anglès!

El cas és que no m'explico per quin motiu aquest tal Bonada ha fet aquest pas. He arribat a pensar que podia ser com una mena de reacció al que dic a l'article sobre la traducció publicat a la *Revista de Catalunya*, sobre alguns crítics i alguns editors, a la pàg 81 del nº 94, fins i tot en conxorxa entre Columna i en Bonada. Però això gairebé ho considero una idea neuròtica, per tant val més deixar-ho córrer.

Amb els Isaacson, ens hem vist un parell de vegades en poc temps, després de la seva tornada del viatge a Europa. De primer, van venir a dinar a casa, ja que així havíem quedat abans d'anar-se'n, per tal que ens expliquessin de viva veu les alternatives de l'aventura. I ara, la setmana passada, vam anar a dinar a casa seva. I pots estar tranquil, perquè no és que s'hagin oblidat de tu, eh? L'Isaacson em va dir que hi havia una «carta a en Carbó» en el seu futur! Tanmateix, no crec que t'hagis de posar pedres al fetge, a l'hora de contestar-la, si és que ho vols fer. Sembla que no són massa bons corresponsals (com ho som, en canvi, tu i jo), de manera que no t'emprenyaran gaire.

Trobo molt més perillós això que els vaillets amb aspiracions literàries et presentin la mare!!

Respecte als Clapés, no en tinc massa notícies, ja que segons que sembla van molt atrafegats. Fa un temps, però, ens van fer una trucada i tota l'estona en Toni va estar com excusant-se de no escriure més i queixant-se de l'excés de feina, a l'extrem que

es veu que va tenir com una mena d'avís que se'n ressentia la salut, en forma d'estrès. El cas és que, per la meua banda, també estic sense ganes d'escriure cartes. Malauradament, cada vegada depenc més de les traduccions, per poder fer bullir l'olla, i no sempre en tens a l'abast. Tant és així, que ara, per exemple, tinc un encàrrec de Muchnik, però al castellà, i no fa gaire els en vaig fer una altra. Les de Vicens Vives són coses curtes. 62 em va proposar un LeCarré, però tinc temps fins al novembre, i, per tant, m'estimo més anar arreplegant tot el que vingui. Per a Columna vaig acabar fa poc una novel·la d'una tal Braddon, autora del segle passat, però, després d'aquest incident, no sé com anirà la cosa. I para de comptar, perquè els de l'Enciclopèdia no em donen mai res, i això que ara s'han fet càrrec de la col·lecció de clàssics moderns d'EDHASA, i ho sé perquè vaig haver de signar un nou contracte per un llibre d'en Gerald Durrell, que EDHASA no havia publicat i ara el treuran ells, així com també han publicat ells un llibre de David Lodge que havia traduït per a EUMO. Però, el que és ells, no m'ofereixen mai res.

Bé, el que vull dir és que, quan acabo la jornada, no tinc esma per fer res més que embrutir-me davant la tele, perquè ni de llegir no tinc ganes. Segurament, també jo sento el pes dels anys!

No cal dir com em va afectar la notícia del traspàs d'en Guillem d'Efak i de l'Ovidi Montllor!

No et sentis al·ludit, quan dic això de no tenir ganes d'escriure, ni creguis que em distreus de la feina amb les teves cartes, tan esperades i apreciades. Ah, això sí: no cal que me l'enviïs, l'entrevista d'en Bonada, encara que la trobis!

A l'agost, sembla que vindran la Montse i en Jaume Ruaix, en pla de turistes, i s'estaran uns dies a casa, com a centre d'operacions, per fer alguna escapada a l'Uruguai i les Cataratas del Iguazú, etc.

Records de tots els de casa amb una forta abraçada del teu